

MÅRSLET... HER HVOR VI BOR

RASMUS PEDERSEN THESTRUP
- Bondedrengen fra Testrup

Mårslet Sogns Lokalhistoriske Forening

Tekst og tegning: Hans Møller

Rasmus Pedersen Thestrup

- Om hans liv og færden fra barndom i Testrup til storkøbmand i Århus

Fødsel og afstamning

28. juni 1588 fødtes RASMUS PEDERSEN THESTRUP i "Nedergård" i Thestrup, som hans forældre PEDER NIELSEN og INGEBORG PEDERSDATTER FOG havde overtaget og var flyttet ind i ved deres giftermål i sommeren 1587

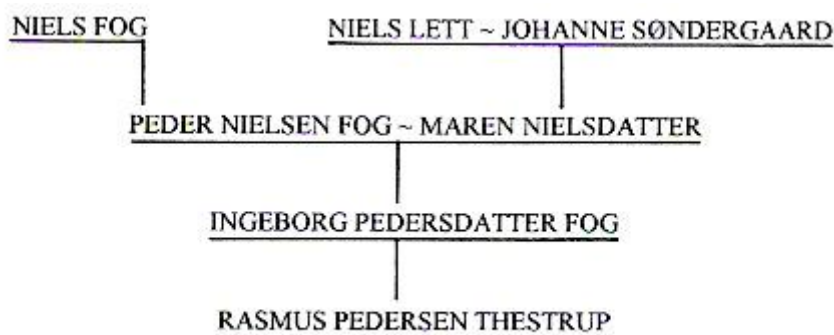

"Nedergård" havde tidligere været ejet af INGEBORGS søster MAREN PEDERSDATTER og hendes mand CLEMMEND RASMUSSEN, men de var sammen med deres børn og andre fra gården døde "i den store pest, som grasserede i Testrup i 1585".

RASMUS var familiens førstefødte, men han fik snart søskende – først de tre brødre NIELS PEDERSEN FOG, NIELS PEDERSEN KREKÆR og CLEMMEND PEDERSEN og derefter de to søstre MAREN og ANNE PEDERSDATTER.

Faderen var bonde, gårdejer i Testrup, men han var også Sandemand – én af 88 sandemænd, der som led i retsplejen var udpeget i Ning herred, og hvis opgave det var at skulle udtale sig om særlige retssager ved herredstinget.

RASMUS PEDERSEN THESTRUPS afstamning kan på hans mor side føres tilbage til hans oldeforældre, og de var alle østjydske bønder:

-

På fædrene side kan slægten i direkte mandslinie føres tilbage til 1445 til RASMUS PEDERSEN THESTRUPS tip-tip-tip-tip-oldefar. Stamtavlen på fædrene side ser således ud:

RASMUS PEDERSEN THESTRUPS fædrene slægt stammede fra Kanne i Hads herred, hvor den frem til 1575 ejede "Kannegård", der var én af herredets 6 hovedgårde. "Kannegård" findes stadig, men hedder i dag "Rantzausgave".

RASMUS PEDERSEN THESTRUPS oldefar RASMUS MIKKELSEN, som han var opkaldt efter, ejede sammen med broderen HANS MIKKELSEN hver en halvpart af "kannegård", men efter 1548 nævnes RASMUS MUKKELSEN ikke, og hans halvpart må være gået i arv til sønnen OVE RASMUSSEN – en bror til RASMUS PEDERSEN THESTRUPS bedstefar. Det var HANS MIKKELSEN og OVE RASMUSSEN, der i 1575 måtte afstå gården til kongen (Fr. II 1559 – 88) som bod for to drab, de havde begået i 24 synsmænds påsyn, da de under en strid om et stykke jord mellem Kanne og Balle havde slået to Balle-mænd ihjel.

RASMUS PEDERSEN THESTRUPS bedstefar NIELS RASMUSSEN i Krekær (ved Malling) var gift med BOULD NIELSDATTER, der var af Saksild slægt.

Både på fædrene og mødrene side nedstammede RASMUS PEDERSEN THESTRUP fra østjydske bønder. Familien har hørt til det øverste lag af bondestanden – og der var intet ved hans fødsel, der sagde, at han ikke også skulle være bonde og som ældste søn engang overtage gården i Testrup – men sådan kom det slet ikke til at gå.

Skolegang

Som 11-årig blev RASMUS sat i skole i Århus hos Mads Ringedegn, der skulle lære ham at læse, skrive og regne. To år gik han her og blev så flyttet til en anden skole, hvor han gik i et år.

På den tid var det helt ualmindeligt, at en bondesøn blev sendt i skole – sognets øvrige bønderbørn måtte nøjes med, hvad degnen om søndagen i Mårslet kirke kunne lære dem af katekismen på remse.

Da forældrene otte dage før Skt. Mortens dag i november 1602 – efter 3 års skolegang i Århus – sendte deres søn til skole i Lübeck, for at han også der kunne lære at skrive og regne, fornemmer man, at der var tiltænkt RASMUS en anden fremtid end bare den engang at skulle overtage gården og være bonde.

Tragedien i Testrup

I Lübeck var RASMUS PEDERSEN THESTRUP i et halvt år. Da han i pinsen 1603 vendte hjem til Testrup, var der sket noget – faderen, moderen og alle hans fem søskende var i påsken døde af pest. For anden gang inden for få år var denne gårds beboere nu udslettet af den smittefarlige og dødelige pest, der i 1500- og 1600-tallet bredte sig over hele Europa, og som der dengang ikke fandtes behandlingsmulighed for.

15 år var han, og hele hans familie var døde. Kun havde han selv overlevet, fordi han havde været borte fra hjemmet, mens forældre og søskende efter tur var bukket under for pesten.

Rejsen til Århus

To år blev han på gården i Testrup. En morbror, MIKKEL PEDERSEN FOG, kom til at bestyre "Nedergård", og selv drog RASMUS PEDERSEN THESTRUP i påsken 1605 til Århus, hvor han den 11. juli samme år svor sin borgered på byens Rådhus, der dengang lå på Store Torv lige overfor Domkirkens indgang

Århus var en by med hen ved 4000 indbyggere. Der var kun adgang til byen gennem én af dens 7 porte. Byens udstrækning var stort set begrænset til området mellem Domkirken og Vor Frue kirke. Syd for åen var der dog opstået et nyt kvarter, Brobjerg, og her bosatte RASMUS PEERSEN THESTRUP sig. Han kendte kvarteret fra sin skoletid i Århus, hvor hans skolevej havde ført ham ind i byen gennem Brobjerg porten, der dengang lå midt i vor nuværende Frederiksgade.

Men hvad ville RASMUS PEDERSEN THESTRUP i Århus? Jo, han ville være købmand – hvem ved, måske havde han fået lysten til købmandsfaget under sit skoleophold i den rige købmandsby Lübeck.

På Brobjerg blev han købmandssvend. Her boede han i 4 år og flyttede så til Immervad nord for åen, hvor han boede i et år.

Familien

I Århus fandt RASMUS sig en pige, MAREN, der var datter af bødker OLUF MIKKELSEN og hans kone METTE CHISTENSDATTER. I 1610, da hun var 18 år og han 22, blev han 12. marts på Sct. Gregoriusdag håndlovet med hende. Derefter blev de forlovede og til sidst gift den 8. juli i Domkirken. Det nygifte par flyttede til Terpesgård i Mejlgade, hvor de boede de følgende 6 år, og hvor deres første 3 børn kom til verden. I påsken 1617 flyttede de ind i den købmandsgård, som RASMUS PEDERSNE THESTRUP i 1616 havde købt af borgmester VILHELM WORM, og her boede de resten af deres liv.

Deres første barn, sønnen PEDER, blev døbt i 1612, og i de følgende 20 år fødte MAREN OLUFSDATTER i alt 11 børn – 7 drenge og 4 piger.

1612 PEDER RASMUSSEN THESTRUP (- 1640)

1613 OLUF RASMUSSEN THESTRUP (- 1673)

1616 INGEBORG RASMUSDATTER (- 1629)

- 1618 NIELS RASMUSSEN THESTRUP (- 1637)
- 1620 MAREN RASMUSDATTER (- 1620)
- 1623 METTE RASMUSDATTER (- 1699)
- 1625 PEDER RASMUSSEN FOG
- 1627 CLEMMEND RASMUSSEN THESTRUP
- 1630 CHRISTEN RASMUSSEN THESTRUP (- 1634)
- 1630 VILHELM RASMUSSEN WORM
- 1632 INGEBORG RASMUSDATTER (- 1652)

Kun fem af børnene overlevede forældrene –de seks døde som små eller unge, og fire af dem blev begravet i RASMUS PEDERSEN TESTRUPS gravsted inde i Domkirken.

Man vil bemærke at alle børnene – på nær næst yngste – var opkaldt efter bedsteforældre, oldeforældre eller efter RASMUS PEDERSEN THESTRUPS afdøde søskende. Den eneste undtagelse var sønnen VILHELM, der blev opkaldt efter borgmester VILHELM WORM, der var død kort før sønnen VILHELMS fødsel.

RASMUS PEDERSEN THESTRUP førte dagbog – en stambog kalder han den – og heri har han nøje beskrevet ugedag og tidspunkt på dagen for hvert barns fødsel. Også solens og månens stilling på fødselstidspunktet har han skrevet ned.

Ved børnenes dåb er der gjort rede for, hvem der var faddere og hvem der bar barnet til dåben. Efterhånden som familiens sociale position voksede, steg også faddernes position i samfundet. Datteren METTE blev ved dåben båret af borgmesterens kone, og borgmester VILHELM WORM var blandt fadderne. Ved sønnen CHRISTENS dåb optrådte biskop MORTEN MADSEN som fadder.

Men allerede ved OLUFS dåb i 1613 var der en prominent fadder – det vil sige i 1613 var han ikke berømt endnu, men det blev han. Det var OLE WORM, borgmesterens 25-årige søn, den senere berømte læge, naturforsker og oldforsker, der blev Danmarks første museumsmand.

Alle RASMUS PEDERSEN THESTRUPS børn fik en skolegang. Drengene kom i Dansk Skole og i Latinskolen, og 4 af dem afsluttede i København med en teologisk

embedseksamen. Pigerne havde dengang ikke adgang hverken til Dansk Skole eller Latinskole, hvorfor de kom i en pigeskole, hvor de lærte at læse, skrive og sy.

De var dygtige, RASMUS PEDERSEN THESTRUPS og MAREN OLUFSDATTERS børn. Kun en af dem faldt lidt udenfor. Det var VILHELM, den næst yngste, ham der ikke var opkaldt efter familien. Som 7-årig blev han sat i Latinskolen, men da han havde gået der i 10 år, blev han flyttet til Dansk Skole. Skolegang var ikke lige noget for ham, og man mærker faderens ærgrelse over sønnens dovenskab, da han i stambogen skriver: ”(Han) må derfor takke sin egen ulydighed, om han det fortryder, når han bliver gammel.”

To af børnene bosatte sig og kom til at leve i Århus. Det var METTE og VILHELM. Datteren METTE blev i 1643 gift med købmand og rådmand JENS SØRENSEN WINTHER. De havde deres købmandsgård i Vestergade 7. I Frue Kirke findes et epitafium med billede af METTE RASMUSDATTER og JENS SØRENSEN WINTHER. Dette epitafium, der er fremstillet af billedskærer RASMUS CHRISTENSEN, Århus, hang tidligere i kirkens kor, men efter fremdragelse af gamle kalkmalerier på korets vægge, blev der ikke mere plads i kirken til epitafiet, og det er derfor stillet op i et loftrum over hvælvingerne.

Epitafiet over METTES søn, HANS WINTHER, der blev borgmester i Århus og ligesom faderen var kirkeværge for Frue Kirke, hænger fortsat i kirken på sydvæggen i kirkeskibet.

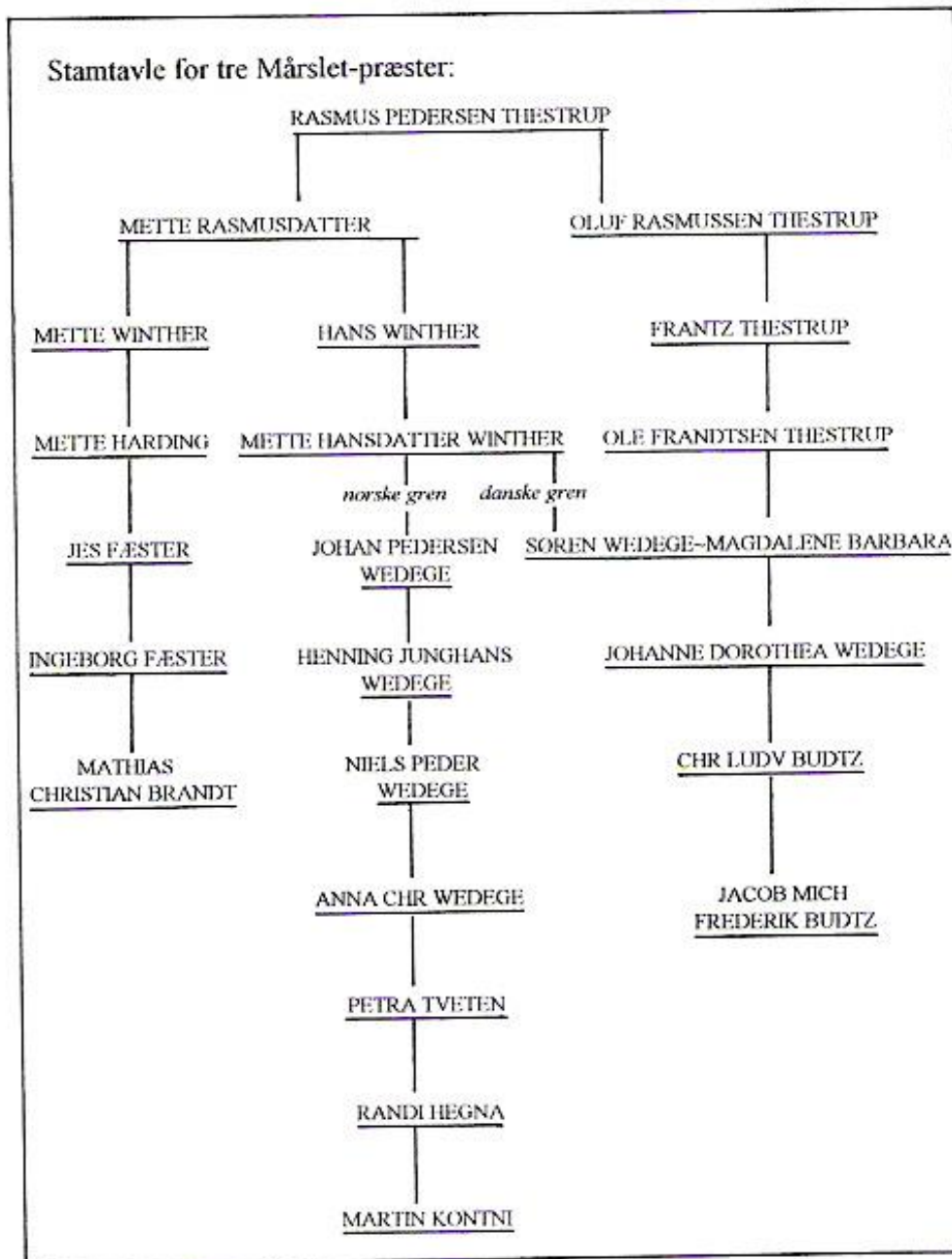
Det er igennem METTE RASMUSDATTER, at tre af præsterne, der har virket ved Mårslet kirke, nedstammer. Se stamtavlen for de tre Mårslet præster herunder.

MATHIAS CHRISTIAN BRANDT var i 1790-94 hjælpepræst ved Mårslet kirke og sognepræst 1794 – 1836.

JACOB MICH. FREDERIK BUDTZ var kirkens sognepræst 1841-1871. Både Brandt og Budtz ligger begravet på Mårslet kirkegård.

Da MARTIN KONTNI i 1977 blev ansat som sognepræst i Mårslet, var han ikke selv klar over sit slægtskab med RASMUS PEDERSEN THESTRUP, og at han kunne føre sin slægt tilbage til sin 14 gange tipoldefar PEDER på ”Kannegård”. MARTIN KONTNI lod sig pensionere i 1992.

RASMUS PEDERSEN THESTRUPS søn VILHELM havde som ung svært ved at leve en almindelig borgerlig tilværelse. Som 19-årig rejste han til Norge, og samme år et halvt år til broderen OLUF, der da var præst på Fyn. Herfra rejste han til Holland, hvor han boede i Amsterdam et halvt år, og herfra tog han til København.

Men i 1667 boede han i Mejlgade 25 i Århus. Det står at læse i bytingets justitsprotokol, for i det år blev han anklaget for et mord på byskriveren og slap kun for straf, fordi 4 sandemænd i retten kom til den konklusion, at VILHELM havde handlet i nødværge. Mejlgade 25, hvor VILHELM boede, er byens ældste civile hus. Det er et gavlhus med hjørnestolpekonstruktion, og han har sikkert arvet det efter faderen.

Mårslet kirke

RASMUS PEDERSEN THESTRUPS tilknytning til MÅRSLET KIRKE begyndte den søndag få dage efter hans fødsel, da han i kirken blev døbt af ”hæderlig og høylærd mand MIKKEL NIELSEN”. Præsten Mikkel Nielsen er en af de fem personer, der er nævnt på kirkens prædikestol fra 1603.

Efter de 7 begravelser fra gården i Testrup i 1603 lagde han ligtræer – bondestandens almindelige gravmæler af træ – henover forældres, søskendes og mosterens gravsteder uden for våbenhusets dør.

Interessen for sognets kirke varede ved, også efter at RASMUS PEDERSEN THESTRUP var flyttet til Århus. I 1616 forærede han kirken to agre, der lå ved hans gård i Hørret ”ved Hestehøje på Hørret mark.”

Men der skulle gå 38 år inden RASMUS PEDERSEN THESTRUP fik erstattet gravenes forgængelige ligtræer med et epitafium inde i kirken – et mindesmærke af den slags, der på den tid ikke var almindeligt for bønder. Den ydre anledning til at han i 1641 lod opsætte det ”gyldne epitafium” som et eftermæle over forældre og søskende, skal sikkert ses på baggrund af, at hans ældste søn PEDER RASMUSSEN THESTRUP var død i 1640 – han der som den førstefødte var opkaldt efter sin farfar PEDER NIELSEN.

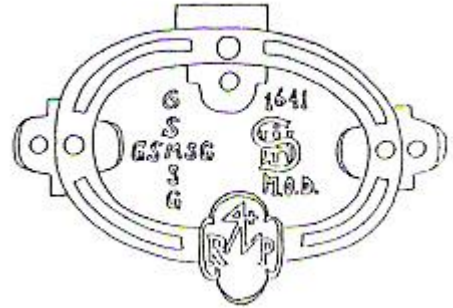
På epitafiets midterfelt er der malet et ret ubehjælpsomt opstandelsesbillede og derunder en indskrift med gyldne bogstaver på sort bund: HER ER BEGRAVEN ERLIG OC WELACT MAND PEDER NIELSEN SOM BODE OG DØDE VDI THESTRUP FORDVM SANDMAND HER VDI HERREDET MED SIN KIERE HVSTRV INGEBORG PEDERSDATTER FOGS SOM LEFTE TILSAMMEN PAA DEN 16 AAR OC AVLEDE 6 BØRN 4 SØNER OC 2 DØTER. DE 3 SØNER OC 2 DØTER BORTSOVE MED FORNE DIERIS KIERE FADER OC MODER 1603 OC HVILER HER TILSAMEN: GVD GIF DENOM EN GLEDELIG OPSTANDELSE OCH HAVER DIRRES EFTERLADTE SØN WELAGT MAND: RASMUS PEDERSEN THESTRUP BORGER VDI AARHUS. GVD TIL ERE KIERCHEN TIL BEPRVDELSE OCH SIN KIERE S. FARELDER TIL ADMINDELSE LADET DEN EPITAPIVM BEKOSTE OC APSETE A 1641.

Epitafiet er et dygtigt snedkerarbejde af Århus-billedskæreren JACOB CHRISTENSEN. Billede og tekst er indrammet af en udskåret egeramme på hvis lodrette sider er anbragt

to kvindelige hermer – kvindebuste med foldede hænder og med underkrop af en firkantet, høj søjlefod med draperi.

Under billede og tekst er der et fodstykke med maskepnydede konsoller og nederst et hængestykke med en oval, der ud over årstallet 1641 rummer RASMUS PEDERSEN THESTRUPS bomærke og valgsprog samt hustruens initialer M.O.D. under et Kristusmonogram – GSMSG – i korsform skal formodentlig betyde ”Gott schenkt mir seine Gnade” – Gud skænker mig sin nåde.

Over billedet er gesimsen med æggestav og tandsnitlister prydet med konsoller med englehoveder. Det bruske topstykke er smykket af et englehoved med store vinger. Skriftstederne på gesims og fodstykke er malet med gyldne bogstaver på sort bund henholdsvis fra Johannes Åbenbaring 14,13: SALIG ERE DE DØDE. DE HVILER I HERREN. AANDEN SIGER. DE HVILER AF DERES ARBED og fra 1. Kor 15,15 og 57: DØD HVOR ER DIN BRAAD. HELFVEDE HVOR ER DIN SEIER: MIN GVD WERE TACK SOM GAF OS SEIER FORMEDELST WOR HERRE IESVM CHRISTVM.

I 1906 gennemgik epitafiet en grundig istandsættelse og restaurering, efter at tandlæge FR. VISBY – en efterkommer af RASMUS PEDERSEN THESTRUP – i 1905 havde fundet det nedtaget fra sin plads i kirken og henlagt i stykker på tårnloftet. Restaureringen dengang kostede 450 kr., og en del af beløbet blev skaffet ved en indsamling.

Menighedsrådet lod i 1984 epitafiet gennemgå en ny gennemgribende restaurering, og denne gang kostede det mere end tyve tusinde kroner at få skaderne udbedret.

Købmand og rådmand

Som købmand i Århus handlede RASMUS PEDERSEN THESTRUP med omegnens bønder. Han købte deres landbrugsvarer og solgte til gengæld forbrugsvarer til dem. Det korn, kvæg, huder og smør han købte, kunne ikke afsættes i Århus – dertil var byen for lille, men det fragtedes blandt andet til København, hvor det solgtes, og med tilbage til Århus var der vin, salt, te, strømper, knapper, sko, slibesten, tjære, sukker, tobak og meget andet, som der var brug for i landhusholdningerne.

”Nedergård” i Testrup leverede naturligvis varer til købmandsgården i Århus og på gårdens varer opnåede han dobbelt fortjeneste ved først at sælge til sig selv og derefter sælge videre. Men det alene kan ikke være forklaringen på hans succes.

Sparsommelighed og flid må have præget hans første år som selvstændig – senere er det gået mere af sig selv. Hvor velstand er kommet kommer velstand til.

De penge, RASMUS PEDERSEN THESTRUP tjente, investerede han i flere gårde. Han ejede gårde i Malling, Hørret, Mårslet og Børup. Det gav igen større fortjeneste til købmanden, som startede opkøb af boder – beboelsesejendomme i Århus. På Brobjerg, I Kannikegade, i Skolegade, i Graven, i Klostergade og mange andre steder i byen havde han efterhånden ejendomme, og han må have ejet en stor del af Århus. Ved sine investeringer var han blevet en holden mand.

Havde man først slået sig op som købmand, var man indtrådt i byens øverste og ledende sociale lag. Byens borgmester og byens rådmænd var alle købmænd – sådan var det bare. Det gjaldt også for bondedrengen, der var draget til byen, og som en komet var skudt op og blevet sin bys matador og store ejendomsbesidder. Han blev rådmand og deltog i byens lokale styre, der foregik fra rådhuset, hvor de administrative opgaver som borgerligt ombud som regel for et år ad gangen gik på skift mellem denne byens elite af borgmester og rådmænd.

RASMUS PEDERSEN THESTRUP fik tildelt sin del af opgaverne, som han måtte klare ved siden af handelen i købmandsgården. I 1611 blev han udpeget som ”vangherre” og havde dermed opsyn over byens marker uden for byportene. Senere blev han ”deler”, og var den, der på byens vegne optrådte i retten. En behagelig opgave syntes det at have været, da han i 1619 valgtes til ”vinprøver”.

Så fulgte årene som ”rodemester”, da han stod for skatternes opkrævning, og som ”takserborger” – det var den, der satte folk i skat. Lige fyldt 35 år blev han udpeget til ”kæmner”, og var dermed ansvarlig for administrationen af byens regnskaber. Hans faglige dygtighed blev der også brug for. To gange valgtes han til ”overkøbmand”, den der var mægler i sager om handel og fragt. Også socialvæsenet stiftede han bekendtskab med. I flere perioder var han som ”overformynder” tilforordnet værge for efterladte, når der indtrådte dødsfald.

Ud over disse borgerlige ombud fik han også tid til i perioder at påtage sig jobbet som oldermand i kræmmerlavet. Men alle sine evner fik RASMUS PEDERSEN THESTRUP brug for, da han på byens vegne i 1650 i 7 uger deltog i Herredagen i København for at forhandle nedsættelse af den brandskat, som byen var blevet pålagt efter krigsulykkerne.

Konge og krige

RASMUS PEDERSEN THESTRUP forblev kongetro hele sit liv. I 1610, da kong Chr. IV drog gennem byen på vej til Viborg for at lade sin ældste søn, hertug Christian, hylde som Chr. V, var den 22-årige RASMUS på gaden for at fejre det. Men det kunne nemt være endt med en ulykke, for den bøsse han afskød, stak uforvarende ild i to fade krudt og forbrændte slemt hans ansigt og hænder.

Ved Chr. IVs død i 1648 omtaler RASMUS PEDERSEN THESTRUP kongen som ”vor nådige herre kong Chr. IV” – og ikke med et bebrejdende ord omtales de ulykker, hvormed kongens handlinger havde besværliggjort hans liv og skaffet ham tab på sin formue.

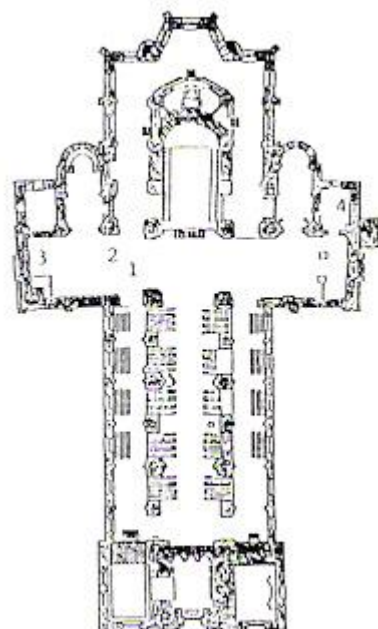
Chr. IVs første regeringsår var en god tid for landet, men i 1625 blandede kongen sig i den europæiske 30-års krig, og krigslykken var ikke med kongen. Da det afgørende slag i Tyskland var tabt, måtte kongen flygte, og hans fjender forfulgte ham og rykkede op mod Jylland. I et forsøg på at standse de fjendtlige tropper sendte Chr. IV to regimenter tyske soldater, der kæmpede på hans side, til Jylland, men Århus opdagede snart, at det kom ud på et, om det var ven eller fjende, der besatte byen – troppernes krav var nøjagtig de samme, og i 1627 plyndrede Chr. IVs hjælpetropper byen inden fjenden en måned senere nåede frem og røvede og ødelagde, hvad der var tilbage.

To år varede besættelsen. RASMUS PEDERSEN THESTRUPS position i byen var allerede så stor, at det var ham, der af fjenden blev tvunget til at være byfoged under hele besættelsen.

15 år skulle der gå, da byen, der vel næppe var genopbygget helt, oplevede en ny besættelse. I begyndelsen af 1644 var den svenske hær, der fra Tyskland var faldet ind i Jylland, nået frem til Århus. RASMUS PEDERSEN THESTRUP måtte i sin købmandsgård lægge indkvartering til en ”ritmester af adel med 27 personer og 31 heste”. Efter denne besættelse, der sluttede med freden i Brömsebro i Sverige i 1645, lå RASMUS PEDERSEN THESTRUPS ejendomme mer eller mindre i ruiner i by og på land. Den velhavende mand havde mistet mange penge, og en stor del af formuen må være gået til genopbygning af ejendomme og gårde.

Domkirken

At RASMUS PEDERSEN THESTRUP var en personlig kristen, kan der ikke herske tvivl om. Det skinner igennem

overalt i hans Stambog. Derfor ikke mærkeligt, at han blev kirkevæрге for både Domkirken og Vor Frue Kirke.

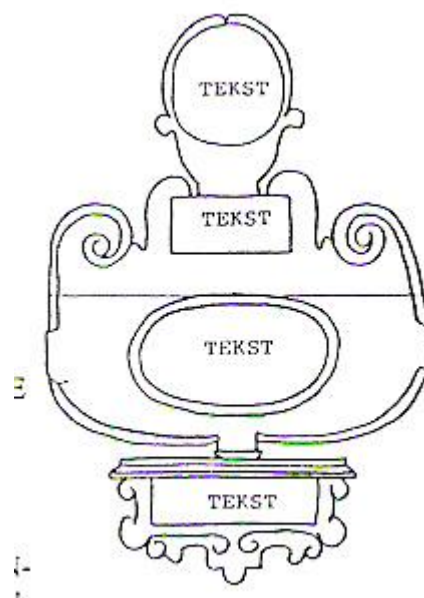
I Domkirken erhvervede RASMUS PEDERSEN THESTRUP sig i 1620 et muret gravsted ved den nordre korsarms østvæg lige ved indgangen til koromgangen. Her blev børnene INGEBORG, MAREN, CHRISTEN og INGEBORG begravet, inden han selv i 1656 og hustruen i 1657 stedtes til hvile i gravene. Gravstedet blev sløjftet i 1809, men var indtil da blevet benyttet af efterkommere af VILHELM RASMUSSEN WORM.

Få år inden sin død i 1652 – havde RASMUS PEDERSEN THESTRUP ladet sin gravsten udhugge, så den var klar til at blive lagt over graven, når tiden kom. På grundplanen over domkirken markerer tallet 1 det sted, hvor graven i gulvet var. 2 viser placeringen af det epitafium, hvis omtale følger. 3 er epitafiets nuværende plads i Domkirken, og tallet 4 viser præsteværelset, hvor der hænger et maleri, der senere vil blive omtalt.

På søjlen over gravstedet opsattes i 1672 epitafiet over RASMUS PEDERSEN THESTRUP og MAREN OLUFSDATTER. En farvelagt tegning fra 1868 (nu i Nationalmuseet) af nordre korsarms østmur viser epitafiets udseende og placering på søjlen. I 1868 blev epitafiet fjernet, da dets maleri fandtes anstødeligt og ”mindre passende for nutidens ånd.” Dette maleri viste et dommedagsbillede med en mængde nøgne mennesker som af djævlens slæbtes ved benene og dels stødtes med treforke ind i helvedes flammer. Resterne af dette epitafium fandtes i 1903 gemt væk på Domkirkens loft, men maleriet var desværre væk.

I 1904 blev de sammenstykkede epitafiedele ophængt på korsarmens nordvæg øst for indgangen. Teksten på den øverste oval, der oprindeligt har dannet topstykket, lyder: RASMUS THESTRUP, BORGER OG INDVAANER I AARHUS I JYLLAND (I 51 AAR) LEVEDE I ÆGTESKAB I 46 AAR MED MAREN OLUFFS-DATTER VELSIGNET MED THI GANGE ELLEFUE BØRN (det vil sige velsignet 10 gange med 11 børn) SYV SØNNER OG FIRE DØTRE. HAN DØDE 22. JANUAR 1656, 67 AAR, 7 MAANEDER OG 7 DAGE GL. HUN DØDE 11. FEBRUAR 1657, 65 AAR GL.

Verset i den lille rektangel lyder: RASMUS THESTRUP DEN ÆRLIG MAND/ MED KON` OC BØEN HER HUILR HAND/ THIE RØSTEN KLINGR VERDEN OM:/ STOR OP I DØD` KOMMER FOR DOM/ DA SKAL DE NU VIT ADSPREDE / SAMLIS

OC FAA ÆVIG GLÆDE/ DEN GIFFUE OSS GUD ALLE SAMMEN/ VED VOR
HERRE JESUM, AMEN.

Sognepræst OLUF RASMUSSEN THESTRUP havde i 1671 betalt kirken for at få epitafiet over forældrene. Børnene har i den store oval ladet skrive: GUD TIL ÆRE, KIERCHEN TIL BEPRYDELSE OC LOFFLIGT AAMINDELSE, HAFUER SL. RASMUS THESTRUP OC HANS KIERE HUSTRUES SL. MAREN OLUFFSDATTER NU LEFFENDE BØRN, NEMLIG HER OLUFF THESTRUP SOGNEPRÆST TIL DALBY OC STUBDRUP SOGNE PÅ HINDTZHOLM OC PROVST OFFUER HINDTZ HERRIDT UDI FYEN, HER PEDER THESTRUP, SOGNEPRÆST TIL HUSBY SOGN I FYEN, WILLUM THESTRUP, BORGER OC INDUAANER VDI AARHUS, OC METTE THESTRUP SL. JENS WINDTRS EFTERLATT ENCKE, LADET DETTE EPITAFIUM BEKOSTE, OFFUER DERIS FORSKREFFNE SALIGE FORELDR, OC HER BEGRAFFNE SØSKENDE DEN 2 APRIL 1672.

Det nuværende hængestykke med den nederste teksttavle er nyskåret ved genopsætningen i 1904. Teksten lyder: OVENSTAAENDE RESTER AF ET EPITAFIUM (NEDTAGET AAR 1868 FRA SCT. CLM. KORSKIRKES N. O. PILLE) SAMLEDES OG I STANDSATTES AAR 1904, DISSE GAMLE FORFÆDRE, BISKOP AF AALBORG, FRANTZ THESTRUPS 8f. 6/7 1653 + 17/8 1735) FAR FAR OG STATS MINISTER, GEHEIMERAAD HENRIK DE STAMPES 8f. 29/1 1713 + 10/ 1789) MOR FAR FAR FAR TIL FORNYET IHUKOMMELSE. FAML. THESTRUP, DE STAMPE- CARISIUS FRANTZ THESTRUP ADOLPH, MARCUSSEN OG VISBY.

I det sydligste af de fire små romanske kapeller – Domkirkens nuværende præsteværelse – hænger på sydvæggen et ovalt oliemaleri på træ forestillende RASMUS PEDERSEN THESTRUP og MAREN OLUFFSDATTER – malet før midten af 1600-tallet. Det har hørt hjemme på det gamle, nu nedrevne rådhus foran indgangen til Domkirken. Herfra er det flyttet til det nye rådhus, der blev opført nord for Domkirken, og her fandtes det i 1908 under en oprydning i kælderen. Det blev da overført til Domkirken, hvor det siden har hængt.

Nedergård i Testrup

Denne beretning om RASMUS PEDERSEN THESTRUPS liv begyndte på ”Nedergård” i Testrup. Lad den også slutte dér og samtidig afslutte denne fortælling, selv om der fra Stambogen kunne findes flere enkeltheder, der var værd at fortælle om.

I påsken 1605 forlod RASMUS PEDERSEN THESTRUP sin fødegård og begav sig til Århus – men han opgav ikke ”Nedergård” af den grund. Gården beholdt han, og den var vel hans største aktiv i de første år, mens han opbyggede sin købmandsgård. Ingen tvivl om, at det var den af hans ejendomme, der stod hans hjerte nærmest, og i Stambogen fortæller han flere gange om gården.

I 1615 lod han ”rejse det fjerde gadehus i Testrup, som står nordvest for gården”. Et gadehus var et lille husmandssted. Til en fuldt udbygget gård hørte der 4 gadehuse, og det betød, at gården kunne have gift arbejdskraft. ”Nedergård” var en stor gård.

I 1638 lod han det ”sønderste gadehus i Testrup oprejse, som står vesten ved gården” og året efter lod han ”rejse det midterste og vesterste gadehus i Testrup slet op af nyt”. Igen i 1643 måtte han i gang, og da lod han ”oprejse den vestre ende af det nordre gadehus helt op af nyt.”

Efter Torstenssonkrigen 1643-45 fortælles, at ”Nedergård” var ”meget ilde fordærvet og medfaren”, man han tabte ikke modet og gik ufortrødent i gang med en genrejsning. I 1647 lod han ”den østre ende af det midterste gadehus oprejse af nyt” og i 1649 ”lod han opbygge 5 gulvhuse i den nordre ende af det sønderste ganske af nyt”.

I 1618 – 20 var der i Århus en grim epidemi af pest. På grund af sit omfang blev den kaldt ”den lille sorte død”. RASMUS PEDERSEN THESTRUP var da bedre stillet end så mange andre, der måtte blive i byen. Efter at have sendt sine tre ældste børn PEDER, OLUF og INGEBORG til en moster i Gern, tog han selv sammen med hustruen og sønnen NIELS, der var spæd, ophold på ”Nedergård” og var der i 12 uger.

Afslutning

RASMUS PEDERSEN THESTRUP, bondesønnen fra Testrup, glemte ikke sin herkomst fra bondestanden, skønt han kom til at leve et helt andet liv end det, han sikkert ved sin fødsel var tiltænkt.

Forhåbentlig giver de foregående sider et billede af en brav og pligtopfyldende borger i 1600-tallets Århus, der havde let ved at indordne sig i samfundets rammer, i sin stand og familie i den samtid, han beskriver i sin stambog.

RASMUS PEDERSEN THESTRUPS Stambog ved Helge Søgaard er udgivet af Århus Byhistoriske Udvalg på Universitetsforlaget i Aarhus i 1972 – så enhver, der har lyst til at læse mere – eller læse RASMUS PEDERSEN THESTRUPS egne ord – har mulighed for det.